

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 26 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Belgijski, niemiecki, francuski, włoski, niderlandzki i austriacki rynek instalacji sanitarnych do łazienek — Koordynacja cen sprzedaży i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Wytyczne z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien — Obowiązek uzasadnienia — Zasada równego traktowania — Proporcjonalność — Wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania

W sprawie C-636/13 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 27 listopada 2013 r.,

Roca Sanitario SA, z siedzibą w Barcelonie (Hiszpania), reprezentowana przez J. Folguerę Crespa, P. Vidal Martínez i E. Navarrę Varonę, abogados,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez F. Castillę Contreras, F. Castilla de la Torre oraz F. Jimena Fernández, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2015 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 listopada 2015 r.,

wydaje następujący

* * Język postępowania: hiszpański.

Wyrok

- 1 W swoim odwołaniu Roca Sanitario SA wnosi o uchylenie części wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 września 2013 r., Roca Sanitario/Komisja (T-408/10, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2013:440), w którym Sąd obniżył do 6 298 000 EUR kwotę grzywny nałożonej na Roca Sanitario, na zasadzie odpowiedzialności solidarnej ponoszonej wspólnie z jej spółką zależną Roca SARL (zwaną dalej „Roca”), w decyzji Komisji C(2010) 4185 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39092 – Instalacje sanitarne do łazienek) (zwanej dalej „sporną decyzją”) i oddalił jej skargę o stwierdzenie nieważności tej decyzji w pozostałym zakresie.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 1/2003

- 2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205) przewiduje w art. 23 ust. 2 i 3:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania [niedbalstwa]:

- a) naruszają art. [101 TFUE] lub [102 TFUE] [...]

[...].

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[...]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia”.

- 3 Artykuł 31 tego rozporządzenia stanowi:

„Trybunał Sprawiedliwości ma nieograniczoną jurysdykcję do rozpatrywania odwołań od decyzji, w których Komisja nałożyła grzywnę lub okresową karę pieniężną. Trybunał Sprawiedliwości może uchylić, obniżyć lub podwyższyć nałożoną grzywnę lub okresową karę pieniężną”.

Wytyczne z 2006 r.

- 4 W pkt 2 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.”) Komisja wskazała, że w zakresie dotyczącym ustalania wysokości grzywien „rozważy czas trwania i wagę danego naruszenia przepisów” i że „wysokość nałożonej grzywny nie może przekroczyć pułapów przewidzianych w art. 23 ust. 2 akapit drugi i trzeci rozporządzenia [(WE) nr] 1/2003”.

5 Punkt 13 tych wytycznych stanowi:

„W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży dóbr [towarów] lub usług zrealizowanych [osiągniętą] przez przedsiębiorstwo, mając[ą] bezpośredni lub pośredni [...] związek z naruszeniem, w danym sektorze geograficznym na terytorium [Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)]. Zazwyczaj Komisja będzie uwzględniać wartość sprzedaży przedsiębiorstwa za ostatni pełny rok jego udziału w naruszeniu przepisów”.

6 Punkt 20 wytycznych z 2006 r. ma następujące brzmienie:

„Ocena wagi naruszenia będzie dokonywana osobno dla każdego przypadku, dla każdego rodzaju naruszenia przepisów, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności istotnych dla danego przypadku”.

7 Punkt 21 tych wytycznych stanowi:

„Ogólną zasadą jest, że część uwzględnianej wartości sprzedaży będzie ustalana na poziomie do 30% wartości sprzedaży”.

8 Zgodnie z pkt 22 wytycznych z 2006 r.:

„W celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej, czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie”.

9 Punkt 23 tych wytycznych stanowi:

„Porozumienia [...] horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali”.

10 Punkt 25 rzeczonych wytycznych ma następujące brzmienie:

„Ponadto niezależnie od okresu uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w naruszaniu przepisów Komisja dołączy do kwoty podstawowej kwotę w wysokości 15 do 25% wartości sprzedaży, tak jak określono w sekcji A powyżej, w celu odstraszenia przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji. Komisja może zastosować tego rodzaju kwotę dodatkową także w wypadku innych naruszeń przepisów. W celu podjęcia decyzji co do części wartości sprzedaży, która zostanie uwzględniona w danym przypadku, Komisja weźmie pod uwagę pewne czynniki, w szczególności określone w pkt 22”.

11 Punkt 29 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

— dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że położyło ono kres naruszaniu przepisów po pierwszej interwencji Komisji. Nie odnosi się to jednak do tajnych porozumień lub praktyk (w szczególności karteli);

- dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że naruszenie przepisów spowodowane było zaniedbaniem [niedbalstwem];
- dostarczenie przez dane przedsiębiorstwo dowodu, że jego udział w naruszeniu przepisów jest zasadniczo ograniczony, a w konsekwencji udowodnienie, że w okresie, w którym przystąpiło ono do wywołujących naruszenie przepisów porozumień, w istocie powstrzymywało się ono od stosowania postanowień tych porozumień, przyjmując na rynku postawę pro-konkurencyjną; sam fakt udziału przedsiębiorstwa w naruszeniu przez okres krótszy niż w przypadku innych przedsiębiorstw nie jest uznawany za okoliczność łagodzącą, gdyż okoliczność ta znajduje już odzwierciedlenie w kwocie podstawowej;
- aktywna współpraca danego przedsiębiorstwa z Komisją, wykraczająca poza zakres stosowania komunikatu o łagodzeniu sankcji i zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy;
- udzielone na podstawie przepisów prawnych lub przez organy publiczne upoważnienie lub zachęta do działań zakłócających konkurencję [...].”

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 12 Okoliczności powstania sporu, które zostały przedstawione w pkt 1–28 zaskarżonego wyroku, można streścić w następujący sposób.
- 13 Roca Sanitario jest spółką dominującą w ramach grupy spółek prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek (zwanej dalej „grupą Roca”). W okresie zaistnienia okoliczności faktycznych składających się na stwierdzone naruszenie Roca Sanitario posiadała cały kapitał Roca, która dystrybuowała głównie wyroby ceramiczne i armaturę sanitarną na rynku francuskim. W dniu 29 października 1999 r. Roca Sanitario nabyła grupę, na czele której znajdowała się Keramik Holding AG (zwaną dalej „grupą Laufen”), spółka prawa szwajcarskiego, która posiadała między innymi cały kapitał Laufen Austria AG. W okresie zaistnienia okoliczności faktycznych składających się na stwierdzone naruszenie Laufen Austria wytwarzała artykuły ceramiczne pod własnymi markami i sprzedawała zarówno je, jak i produkty wytworzone przez jej konkurentów. Prowadzona przez nią sprzedaż koncentrowała się w Austrii oraz w mniejszym zakresie w Niemczech.
- 14 W dniu 15 lipca 2004 r. Masco Corp. i jej spółki zależne, między innymi Hansgrohe AG, będąca producentem armatury sanitarnej, i Hülpe GmbH, będąca producentem kabin prysznicowych, powiadomiły Komisję o istnieniu kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek i wniosły o zastosowanie wobec nich zwolnienia z grzywien na podstawie wydanego przez tę instytucję obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3) lub ewentualnie o obniżenie kwoty grzywien, jakie mogłyby zostać na nie nałożone.
- 15 W dniach 9 i 10 listopada 2004 r. Komisja przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w lokalach szeregu przedsiębiorstw i krajowych organizacji zawodowych prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. W okresie od dnia 15 listopada 2005 r. do dnia 16 maja 2006 r. Komisja wystosowała do wspomnianych przedsiębiorstw i organizacji, w tym do Roca i Laufen Austria, żądania udzielenia informacji, a w dniu 26 marca 2007 r. wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Pismo to zostało doręczone między innymi wnoszącej odwołanie.
- 16 W dniu 17 stycznia 2006 r. Roca wniosła w imieniu własnym oraz w imieniu grupy Laufen, w zakresie, w jakim przejęła ona działalność tej grupy we Francji, o zwolnienie z grzywiny na podstawie obwieszczenia Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli lub ewentualnie o obniżenie kwoty grzywiny, jaka mogłaby zostać na nią nałożona.

- 17 W dniach 12–14 listopada 2007 r. odbyło się przesłuchanie, w dniu 9 lipca 2009 r. Komisja wysłała do niektórych przedsiębiorstw pismo zawierające opis stanu faktycznego, następnie instytucja ta wystosowała między innymi do wnoszącej odwołanie żądania udzielenia dodatkowych informacji, a w dniu 23 czerwca 2010 r. wydała sporną decyzję, w której stwierdziła naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3) w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. Do tego naruszenia, w którym uczestniczyło 17 przedsiębiorstw, doszło w różnych okresach pomiędzy dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. Miało ono postać szeregu antykonkurencyjnych porozumień i uzgodnionych praktyk na terenie Belgii, Niemiec, Francji, Włoch, Niderlandów i Austrii. Produktami, których dotyczy niniejszy kartel, są należące do jednej z trzech podgrup produktów instalacje sanitarne do łazienek: armatura sanitarna, kabiny prysznicowe wraz z ich wyposażeniem, a także wyroby ceramiczne (zwane dalej „trzema podgrupami produktów”).
- 18 Komisja wskazała w szczególności na istnienie: krajowych organizacji zawodowych, których członkowie prowadzili działalność obejmującą wszystkie trzy podgrupy produktów i które nazwała „organizacjami koordynującymi”, krajowych organizacji zawodowych, których członkowie prowadzili działalność obejmującą co najmniej dwie z tych trzech podgrup i które nazwała „organizacjami wieloproduktowymi”, a także wyspecjalizowanych organizacji zrzeszających członków, których działalność koncentrowała się na jednej z trzech podgrup produktów. Wreszcie stwierdziła ona występowanie centralnej grupy przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu w różnych państwach członkowskich oraz w ramach organizacji koordynujących lub organizacji wieloproduktowych.
- 19 Jeśli chodzi o udział grupy Roca w stwierdzonym naruszeniu, Komisja uznała, że grupa ta wiedziała o naruszeniu dotyczącym trzech podgrup produktów. Co się tyczy jednak zasięgu geograficznego kartelu, Komisja stwierdziła, że nie można było uznać, iż grupa Roca wiedziała o jego globalnym zasięgu, i że należało uznać wyłącznie, iż wiedziała o zachowaniu o znamionach zмовы mających miejsce we Francji i w Austrii.
- 20 Komisja stwierdziła zatem w art. 1 ust. 3 spornej decyzji, że Roca Sanitario i jej dwie spółki zależne, Roca i Laufen Austria, naruszyły art. 101 ust. 1 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r., uczestnicząc w ciągłym porozumieniu lub uzgodnionych praktykach w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek we Francji i w Austrii.
- 21 Zgodnie z art. 2 ust. 4 spornej decyzji Komisja nałożyła na Roca Sanitario grzywnę w wysokości 17 700 000 EUR podlegającą zapłacie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej wspólnie ze spółką Laufen Austria oraz grzywnę w wysokości 6 700 000 EUR podlegającą zapłacie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej wspólnie ze spółką Roca. Ponadto nałożyła ona na Laufen Austria grzywnę w wysokości 14 300 000 EUR z tytułu jej udziału w naruszeniu w okresie poprzedzającym nabycie grupy Laufen przez Roca Sanitario.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 22 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 8 września 2010 r. Roca Sanitario wniosła skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w dotyczącym jej zakresie lub, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny.
- 23 Na poparcie swojego żądania stwierdzenia nieważności części spornej decyzji Roca Sanitario podniosła sześć zarzutów. Zarzuty pierwszy, drugi i piąty dotyczyły przypisania spółce Roca Sanitario odpowiedzialności za zachowania Roca i Laufen Austria. Zarzut trzeci dotyczył naruszenia prawa do obrony. Zarzut czwarty odnosił się do ustalenia kwoty grzywny nałożonej na zasadzie odpowiedzialności solidarnej na wnoszącą odwołanie i Laufen Austria. Zarzut szósty był związany z dokonaną przez Komisję oceną wagi naruszenia.

- 24 W ramach wniesionego posiłkowo żądania obniżenia kwoty grzywny Roca Sanitario wskazała na mniejszą, w porównaniu z innymi uczestnikami, wagę udziału w naruszeniu, za popełnienie którego przypisywana jest jej odpowiedzialność, oraz na obniżkę kwoty grzywny przyznaną ewentualnie Roca i Laufen Austria po wniesieniu przez nie skarg.
- 25 Sąd, korzystając z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, obniżył w zaskarżonym wyroku kwotę grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej ponoszonej wspólnie z Roca i ustalił ją na poziomie 6 298 000 EUR celem zapewnienia wnoszącej odwołanie możliwości skorzystania z obniżki kwoty grzywny przyznanej Roca. W pozostałym zakresie Sąd skargę oddalił.

Żądania stron

- 26 Roca Sanitario wnosi do Trybunału o:
- uchylenie w części zaskarżonego wyroku;
 - obniżenie kwoty nałożonej na nią grzywny; i
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 27 Komisja wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołania i
 - obciążenie Roca Sanitario kosztami postępowania.

W przedmiocie odwołania

- 28 Na poparcie odwołania wnosząca odwołanie podnosi dwa zarzuty. Zarzut pierwszy opiera się na naruszeniu prawa popełnionym w związku z uznaniem za „spóźniony” jednego z zarzutów podniesionych w pierwszej instancji. Zarzut drugi dotyczy tego, że Sąd naruszył zasady indywidualizacji sankcji i odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań, jak również obowiązek uzasadnienia, odmawiając obniżenia kwoty podstawowej grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

- 29 W ramach zarzutu pierwszego Roca Sanitario zarzuca Sądowi, iż w pkt 44 i 45 zaskarżonego wyroku odrzucił jako niedopuszczalny argument, że w celu zastosowania domniemania wywierania przez Roca Sanitario decydującego wpływu na Laufen Austria Komisja uwzględniła błędną datę nabycia przez Roca Sanitario prawie wszystkich akcji Keramik Holding. Wbrew temu, co Komisja twierdzi w spornej decyzji, do tego nabycia doszło bowiem dopiero w dniu 31 grudnia 1999 r.
- 30 Zdaniem wnoszącej odwołanie Sąd błędnie uznał ów argument za spóźniony na tej podstawie, że został on podniesiony dopiero na etapie repliki. Ów argument powinien bowiem zostać uznany za rozszerzenie zarzutu podniesionego już wcześniej w skardze. W każdym razie Sąd był zobowiązany uwzględnić z urzędu błąd w ocenie okoliczności faktycznych na którymkolwiek etapie postępowania

i obniżyć w związku z tym grzywnę, gdyż w przeciwnym razie naraża się na zarzut naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej przewidzianego w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz zasady proporcjonalności leżącej u podstaw art. 31 rozporządzenia nr 1/2003.

31 Komisja kwestionuje argumenty wnoszącej odwołanie.

Ocena Trybunału

32 Należy przypomnieć, że do sądu Unii Europejskiej należy przeprowadzenie kontroli legalności, której dokonuje na podstawie dowodów przedstawionych przez stronę skarżącą na poparcie podniesionych zarzutów. W trakcie tej kontroli sąd nie może polegać na zakresie uznania, którym dysponuje Komisja, ani w odniesieniu do wyboru aspektów uwzględnionych w ramach stosowania kryteriów wymienionych w wytycznych, ani w odniesieniu do oceny tych aspektów, aby zrezygnować z przeprowadzenia pogłębionej kontroli faktycznej i prawnej (wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 62).

33 Kontroli legalności dopełnia nieograniczone prawo orzekania, które zostało przewidziane w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003 zgodnie z art. 261 TFUE. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji do uchylecia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej grzywny lub okresowej kary pieniężnej (wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

34 Należy jednak w tym miejscu podkreślić, że wykonywanie nieograniczonego prawa orzekania nie jest równoznaczne z kontrolą z urzędu, oraz przypomnieć, że postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradyktoryjnym. Z wyjątkiem bezwzględnych przeszkód procesowych, które sąd ma obowiązek rozpatrzyć z urzędu, takich jak brak uzasadnienia zaskarżonej decyzji, do strony skarżącej należy podniesienie zarzutów dotyczących tej decyzji oraz przedstawienie dowodów wspierających te zarzuty (wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 64).

35 Zgodnie z art. 48 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem, w wersji obowiązującej w chwili ogłoszenia zaskarżonego wyroku, nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Argument, który nie stanowi rozszerzenia argumentu przedstawionego wcześniej, bezpośrednio lub w sposób dorozumiany, w skardze wszczynającej postępowanie i pozostającego z nim w ścisłym związku, należy uznać za nowy zarzut (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 listopada 2009 r., SGL Carbon/Komisja, C-564/08 P, niepublikowany, EU:C:2009:703, pkt 20–34; z dnia 16 grudnia 2010 r., AceaElectrabel Produzione/Komisja, C-480/09 P, EU:C:2010:787, pkt 111).

36 W niniejszej sprawie Sąd stwierdził w pkt 44 zaskarżonego wyroku, iż „zastrzeżenie, że skarżąca posiadała cały kapitał zakładowy Laufen Austria dopiero od dnia 6 czerwca 2000 r., został podniesiony po raz pierwszy w replice”, a następnie podkreślił w pkt 45 tego wyroku, że „skarżąca wyraźnie wskazała w skardze, iż nabyła 100% kapitału zakładowego Keramik Holding w dniu 29 października 1999 r.” i uznał, że „[w] związku z tym skarżąca błędnie podnosi, że [owo] zastrzeżenie stanowi rozszerzenie zarzutów zawartych w skardze”.

37 W związku z tym zważywszy na istotne znaczenie daty nabycia przez wnoszącą odwołanie kapitału zakładowego Keramik Holding przy obliczeniu kwoty podstawowej grzywny nałożonej na Roca Sanitario, wspomniane zastrzeżenie nie może zostać uznane za rozszerzenie zarzutu podniesionego w skardze wszczynającej postępowanie, lecz powinno zostać uznane za nowy zarzut.

- 38 Ponadto nie jest zadaniem Sądu zaradzenie błędem popełnionym przez stronę w ramach omówienia okoliczności faktycznych mogących służyć za podstawę dla zarzutów zmierzających do stwierdzenia nieważności spornej decyzji.
- 39 W konsekwencji zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

- 40 W ramach zarzutu drugiego Roca Sanitario zarzuca Sądowi naruszenie, w szczególności w pkt 157–188 oraz w pkt 201 i 202 zaskarżonego wyroku, zasad indywidualizacji sankcji i odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności, równego traktowania i ochrony uzasadnionych oczekiwań, jak również obowiązku uzasadnienia, ponieważ Sąd nie wyciągnął konsekwencji ze swojego ustalenia, że waga uczestnictwa w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność przypisuje się Roca Sanitario, była mniejsza niż waga udziału pozostałych uczestników kartelu, zwłaszcza poprzez zmianę współczynnika związanego z wagą stwierdzonego naruszenia w rozumieniu pkt 20–23 wytycznych z 2006 r. (zwanego dalej „współczynnikiem »wagi naruszenia«”) i dodatkowego współczynnika przewidzianego w pkt 25 tych wytycznych (zwanego dalej „współczynnikiem »kwoty dodatkowej«”) oraz poprzez obniżenie kwoty podstawowej grzywny.
- 41 W pierwszej kolejności Roca Sanitario twierdzi, że pkt 157–188 zaskarżonego wyroku są wadliwe pod względem prawnym, ponieważ Sąd, określając kwotę grzywny, nie uwzględnił w nich okoliczności, że udział w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność została jej przypisana, był mniej poważny niż udział pozostałych ukaranych przedsiębiorstw. W tym względzie Sąd nie dokonuje w zaskarżonym wyroku – poza kwestią dotyczącą zasięgu geograficznego uczestnictwa w naruszeniu – rozróżnienia między wagą zachowania jej spółek zależnych i wagą zachowań przedsiębiorstw tworzących „rdzeń” uczestniczących przedsiębiorstw, w zależności od charakteru ich poszczególnych zachowań oraz liczby podgrup produktów objętych naruszeniem. Tymczasem zgodnie z zasadą niedyskryminacji Sąd powinien był obniżyć kwotę podstawową grzywny nałożonej na Roca Sanitario, stosując względem niej niższe współczynniki „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” niż współczynniki zastosowane w stosunku do tych przedsiębiorstw, oraz powinien był wyciągnąć konsekwencje ze swych ustaleń poczynionych w pkt 169, 186 i 187 zaskarżonego wyroku.
- 42 W drugiej kolejności uzasadnienie zawarte w pkt 168 i 187 zaskarżonego wyroku pozostaje w sprzeczności z orzecnictwem dotyczącym stopniowania grzywien i uprzywilejowuje niesłusznie zasadę proporcjonalności grzywny kosztem zasady równego traktowania.
- 43 W trzeciej kolejności niska waga uczestnictwa w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność jest przypisywana Roca Sanitario, winna zostać uwzględniona jako okoliczność łagodząca w rozumieniu pkt 29 tiret trzecie wytycznych z 2006 r. Tymczasem w pkt 171–177 zaskarżonego wyroku Sąd, opierając się na zbyt zawężającej i błędnej wykładni tego przepisu, wykluczył jakąkolwiek obniżkę grzywny na tej podstawie.
- 44 W czwartej kolejności Sąd naruszył zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań oraz uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia, ponieważ powołując się na pkt 21–23 wytycznych w pkt 185 zaskarżonego wyroku, nie wskazał na mniejszą wagę uczestnictwa w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność jest przypisywana wnoszącej odwołanie, w porównaniu z wagą udziału pozostałych uczestników, i uznał, że Komisja działała zgodnie z zasadą proporcjonalności.
- 45 Komisja kwestionuje te argumenty. Ponadto wprawdzie Komisja uważa, że Sąd słusznie odrzucił argumenty wnoszącej odwołanie oparte na naruszeniu zasad równego traktowania i proporcjonalności, twierdzi ona jednak w istocie, iż przyjęte przez Sąd założenie, że współczynniki „wagi naruszenia”

i „kwoty dodatkowej” zastosowane względem wnoszącej odwołanie, która uczestniczyła w naruszeniu tylko w części odnoszącej się do rynku francuskiego i austriackiego, powinny być odmienne od współczynników przyjętych w stosunku do innych członków niniejszego kartelu uczestniczących w naruszeniu na terytorium sześciu państw członkowskich w zakresie trzech podgrup produktów, jest nieprawidłowe. W konsekwencji Komisja wnosi do Trybunału o zastąpienie uzasadnienia.

Ocena Trybunału

- 46 Na wstępie należy przypomnieć, że jedynie Sąd jest właściwy, by dokonać kontroli sposobu, w jaki Komisja oceniła w każdym konkretnym przypadku wagę bezprawnych zachowań. Celem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest z jednej strony zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił w sposób prawnie właściwy wszystkie czynniki istotne przy ocenie wagi określonego zachowania w świetle art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, a z drugiej strony zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych na poparcie żądania uchylenia grzywny lub obniżenia jej kwoty (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 grudnia 1998 r., *Baustahlgewebe/Komisja*, C-185/95 P, EU:C:1998:608, pkt 128; z dnia 28 czerwca 2005 r., *Dansk Rørindustri i in./Komisja*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 244; z dnia 5 grudnia 2013 r., *Solvay Solexis/Komisja*, C-449/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:802, pkt 74).
- 47 Jednakże w zakresie, w jakim Roca Sanitario zarzuca Sądowi w ramach zarzutu drugiego, że nie uwzględnił on – ani w ramach kontroli zgodności z prawem spornej decyzji w pkt 157–179 zaskarżonego wyroku, ani w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania przy ustalaniu grzywny w pkt 185–188 tego wyroku – okoliczności, że udział w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność jest jej przypisywana, był mniej poważny niż udział przedsiębiorstw tworzących „rdzeń” kartelu, należy podkreślić, że nie jest zadaniem Trybunału, który rozstrzyga kwestie prawne w ramach odwołania, zastąpienie ze względów słuszności własną oceną oceny Sądu, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzeka o kwotach grzywien nakładanych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., *Dansk Rørindustri i in./Komisja*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 245; z dnia 11 lipca 2013 r., *Gosselin Group/Komisja*, C-429/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:463, pkt 87).
- 48 Poza tym należy też przypomnieć, że przy określaniu kwoty grzywien trzeba uwzględnić czas trwania naruszenia i wszystkie okoliczności mogące mieć wpływ na ocenę jego wagi (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., *Dansk Rørindustri i in./Komisja*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 240; z dnia 11 lipca 2013 r., *Team Relocations i in./Komisja*, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 98).
- 49 Wśród okoliczności, które mogą wpływać na ocenę wagi naruszeń, znajdują się: zachowanie każdego z przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ustanowieniu kartelu, korzyść, którą mogły odnieść z tego kartelu, wielkość przedsiębiorstw i wartość odnośnych towarów, jak również zagrożenie, jakie naruszenia tego rodzaju stanowią dla celów Unii Europejskiej (wyroki: z dnia 28 czerwca 2005 r., *Dansk Rørindustri i in./Komisja*, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 242; z dnia 11 lipca 2013 r., *Team Relocations i in./Komisja*, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 100).
- 50 Jak wynika z pkt 155 zaskarżonego wyroku, w niniejszej sprawie bezsporne jest, że Roca Sanitario powinna zostać uznana za odpowiedzialną – jako spółka dominująca posiadająca cały kapitał Laufen Austria – za działania tej ostatniej, które polegały na wprowadzaniu w życie skoordynowanych podwyżek przyszłych cen, następnie że Roca Sanitario знаła, z uwagi na udział Laufen Austria

w spotkaniach Arbeitskreis Sanitärindustrie, zakres przedmiotowy stwierdzonego naruszenia, które dotyczyło trzech podgrup produktów, czego wnosząca odwołanie nie zakwestionowała w ramach swej skargi, i wreszcie że owo naruszenie obejmowało całe terytorium Austrii.

- 51 Sąd stwierdził na tej podstawie, że zgodnie z pkt 21–23 i 25 wytycznych z 2006 r. Komisja mogła słusznie uznać, że współczynniki „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” w wysokości 15% były odpowiednie.
- 52 Roca Sanitario zarzuca w tym zakresie Sądowi, że nie uwzględnił faktu, iż Laufen Austria i Roca nie tworzyły „rdzenia” kartelu w szczególności z tego względu, że nie uczestniczyły w jego zawiązaniu i utrzymaniu.
- 53 Zakładając nawet, że okoliczność ta zostanie wykazana, nie pozwala ona jednak w żadnym razie na udowodnienie, że Sąd powinien był uznać, iż współczynniki „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” w wysokości 15% nie są odpowiednie lub są zbyt wysokie, ponieważ taka wartość wyrażona procentowo była uzasadniona ze względu na sam charakter rozpatrywanego naruszenia, mianowicie z uwagi na koordynowanie podwyżek cen. Takie naruszenie zalicza się bowiem do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji w rozumieniu pkt 23 i 25 wytycznych z 2006 r., a stawka w wysokości 15% odpowiada najniższej stawce w skali grzywien przewidzianej dla takich naruszeń na mocy owych wytycznych (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2013 r., Ziegler/Komisja, C-439/11 P, EU:C:2013:513, pkt 124, 125; z dnia 11 lipca 2013 r., Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 125).
- 54 W konsekwencji Sąd mógł słusznie uznać w pkt 169 i 185 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie naruszyła zasady proporcjonalności, gdy ustaliła współczynniki „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” na poziomie 15%, bez względu na zasięg geograficzny udziału w omawianym naruszeniu ograniczający się jedynie do terytorium Francji i Austrii.
- 55 W zakresie, w jakim Roca Sanitario zarzuca Sądowi, że wprawdzie stwierdził, iż uczestnictwo w naruszeniu, za popełnienie którego przypisuje się jej odpowiedzialność, było mniej poważne niż udział pozostałych uczestników, przyjął on jednak w stosunku do niej wspomniane współczynniki, przez co naruszył zasadę równego traktowania, należy stwierdzić, że jak Komisja podnosi w istocie, uzasadnienie zawarte w pkt 168 i 169 oraz 186 i 187 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym z jednej strony naruszenie obejmujące terytorium sześciu państw członkowskich i trzy podgrupy produktów powinno zostać uznane za poważniejsze niż naruszenie takie jak to rozpatrywane w niniejszej sprawie, które zostało popełnione na terytorium dwóch państw członkowskich, a z drugiej strony przedsiębiorstwa, które wzięły udział w tym pierwszym naruszeniu, powinny być z tego tylko względu zostać ukarane grzywną obliczoną na podstawie współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” wyższych niż współczynniki zastosowane w stosunku do wnoszącej odwołanie, jest wadliwe pod względem prawnym.
- 56 Jeśli chodzi bowiem o ustalenie współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej”, z pkt 22 i 25 wytycznych z 2006 r. wynika, że należy wziąć pod uwagę pewną liczbę elementów, a w szczególności elementy wskazane w pkt 22 tych wytycznych. Wprawdzie aby ocenić wagę naruszenia, a następnie ustalić kwotę grzywny podlegającej nałożeniu, można uwzględnić między innymi zasięg geograficzny naruszenia, jednak okoliczność, że dane naruszenie ma szerszy zasięg geograficzny niż inne naruszenie, nie może sama w sobie koniecznie oznaczać, że to pierwsze naruszenie rozpatrywane w całości, a w szczególności w świetle jego charakteru, należy uznać za poważniejsze niż to drugie i za uzasadniające tym samym ustalenie współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej”, które będą wyższe od współczynników przyjętych w celu obliczenia grzywny nałożonej za to drugie naruszenie (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., Telefónica i Telefónica de España/Komisja, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, pkt 178).

- 57 Mając powyższe na względzie, należy przypomnieć, że zasada równego traktowania stanowi ogólną zasadę prawa Unii, zapisaną w art. 20 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem owa zasada wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a odmienne sytuacje nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności wyrok z dnia 12 listopada 2014 r., *Guardian Industries i Guardian Europe/Komisja*, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, pkt 51).
- 58 Sąd musi przestrzegać rzeczony zasady nie tylko w ramach sprawowanej przezeń kontroli zgodności z prawem decyzji Komisji nakładającej grzywny, lecz również w ramach wykonywania przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania. Wykonywanie tego prawa nie może bowiem prowadzić przy określaniu wysokości nałożonych grzywien do dyskryminacji między przedsiębiorstwami, które uczestniczyły w porozumieniu lub w uzgodnionej praktyce, sprzecznych z art. 101 ust. 1 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r., *Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin*, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 77).
- 59 Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, uwzględnienie w oparciu o tę zasadę, w celu oceny wagi naruszenia, różnic między przedsiębiorstwami uczestniczącymi w tym samym kartelu, w szczególności w świetle zasięgu geograficznego udziału każdego z nich, niekoniecznie musi nastąpić w chwili ustalenia współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej”, lecz może mieć miejsce na innym etapie obliczania grzywny, na przykład w chwili dostosowania kwoty podstawowej grzywny w zależności od okoliczności łagodzących i obciążających na podstawie pkt 28 i 29 wytycznych z 2006 r. (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2013 r., *Gosselin Group/Komisja*, C-429/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:463, pkt 96–100; z dnia 11 lipca 2013 r., *Team Relocations i in./Komisja*, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 104, 105).
- 60 Jak zauważyła Komisja, takie różnice mogą ujawnić się też w kontekście wartości sprzedaży przyjętej celem obliczenia kwoty podstawowej grzywny, w zakresie w jakim wartość ta odzwierciedla w stosunku do każdego uczestniczącego przedsiębiorstwa znaczenie jego udziału w omawianym naruszeniu zgodnie z pkt 13 wytycznych z 2006 r., który pozwala przyjąć za punkt wyjścia przy obliczaniu grzywien kwotę, która odzwierciedla gospodarcze znaczenie naruszenia oraz stopień zaangażowania uczestniczącego w nim przedsiębiorstwa (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r., *Team Relocations i in./Komisja*, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 76).
- 61 W konsekwencji w zakresie, w jakim bezsporne jest, że kwota podstawowa grzywien nałożonych na wnoszącą odwołanie została określona na podstawie wartości sprzedaży uzyskanej przez Laufen Austria na terytorium Austrii oraz przez Roca na terytorium Francji, Sąd mógł w pkt 168 i 169 oraz 186 i 187 zaskarżonego wyroku, nie naruszając przy tym zasady równego traktowania, ustalić na poziomie 15% tej wartości stawkę współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej”.
- 62 Wprawdzie z powyższego wynika, że uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 168 i 169 oraz 186 i 187 zaskarżonego wyroku narusza prawo, należy jednak przypomnieć, że jeśli w uzasadnieniu orzeczenia Sądu dopuszczono się naruszenia prawa Unii, lecz jego sentencja jest zasadna w świetle innych względów prawnych, to takie naruszenie nie może spowodować uchylenia tego orzeczenia i należy zastąpić jego uzasadnienie w odpowiednim zakresie (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 czerwca 1992 r., *Lestelle/Komisja*, C-30/91 P, EU:C:1992:252, pkt 28, z dnia 9 września 2008 r., *FIAMM i in./Rada i Komisja*, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, pkt 187 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 63 Jak wynika z uzasadnienia przedstawionego w pkt 56–61 niniejszego wyroku, którym należy zastąpić uzasadnienie przyjęte przez Sąd, ma to miejsce w niniejszej sprawie.
- 64 W konsekwencji należy oddalić zarzut drugi w zakresie, w jakim wnosząca odwołanie zarzuca w nim Sądowi naruszenia prawa, a w szczególności naruszenie zasad proporcjonalności i równego traktowania, z tego względu, że Sąd nie zastosował wobec wnoszącej odwołanie współczynników „wagi naruszenia” i „kwoty dodatkowej” niższych niż współczynniki zastosowane w stosunku do

przedsiębiorstw, których udział w naruszeniu był najpoważniejszy, w związku z czym nie uwzględnił w zaskarżonym wyroku mniejszej wagi uczestnictwa w naruszeniu, za popełnienie którego odpowiedzialność przypisywana jest wnoszącej odwołanie.

- 65 Jeśli chodzi o zastrzeżenie, że Sąd uchybił spoczywającemu na nim obowiązkowi uzasadnienia i naruszył zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań w pkt 185 zaskarżonego wyroku, uznając, że Komisja postąpiła zgodnie z zasadą proporcjonalności, należy zaznaczyć, że w pkt 148 i 149 zaskarżonego wyroku Sąd opisał metodę obliczenia kwoty grzywny w ogólny sposób, a w pkt 150–152 tego wyroku opisał, w jaki sposób Komisja zastosowała ją w niniejszej sprawie.
- 66 W związku z tym takie zastrzeżenie nie może zostać uwzględnione.
- 67 Wreszcie jeśli chodzi o zastrzeżenie, że Sąd nie uwzględnił w ramach okoliczności łagodzących w rozumieniu pkt 29 tiret trzecie wytycznych z 2006 r. mniejszej wagi uczestnictwa wnoszącej odwołanie w naruszeniu w porównaniu z udziałem innych uczestników, bezsporne jest, że Roca Sanitario poprzestała na wskazaniu, iż udział Roca i Laufen Austria w stwierdzonym naruszeniu miał ograniczony charakter.
- 68 Tymczasem, zgodnie z pkt 29 wytycznych z 2006 r., aby móc skorzystać z obniżki kwoty grzywny z tytułu takich okoliczności łagodzących, wnosząca odwołanie powinna była wykazać, że powstrzymała się faktycznie od stosowania odnośnych porozumień o znamionach naruszenia, przyjmując na rynku postawę pro-konkurencyjną, którego to dowodu wnosząca odwołanie nie przedstawiła, jak Sąd stwierdził w pkt 177 zaskarżonego wyroku.
- 69 Taka ocena dowodów nie może w żadnym razie – z zastrzeżeniem przypadku ich przeinaczenia, który nie został podniesiony w niniejszej sprawie – zostać zakwestionowana w ramach odwołania (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 stycznia 2011 r., Media-Saturn-Holding/OHIM, C-92/10 P, niepublikowany, EU:C:2011:15, pkt 27; z dnia 10 lipca 2014 r., Grecja/Komisja, C-391/13 P, niepublikowany, EU:C:2014:2061, pkt 28, 29; z dnia 20 stycznia 2016 r., Toshiba Corporation/Komisja, C-373/14 P, EU:C:2016:26, pkt 40).
- 70 Wynika stąd, że zastrzeżenie dotyczące badania przez Sąd okoliczności łagodzących w rozumieniu pkt 29 tiret trzecie wytycznych z 2006 r. powinno zostać oddalone.
- 71 Z całości powyższych rozważań wynika, że należy oddalić zarzut drugi i tym samym odwołanie.

W przedmiocie kosztów

- 72 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.
- 73 Zgodnie z art. 138 § 1 rzeczonego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ wnosząca odwołanie przegrała sprawę, a Komisja wniosła o obciążenie jej kosztami postępowania, należy obciążyć ją kosztami niniejszego postępowania odwoławczego.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Roca Sanitario SA zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy